

REDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL

Pentru Austria-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe $\frac{1}{2}$ an fl. 5; pe $\frac{1}{4}$ de an fl. 250; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Duminică pe an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înțelegă.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

de 1 sir garnond: prima-oară 7 cr.; a doua-oară 6 cr.; a treia-oară 4 cr. și timbru de 30 cr. de fiecare publicație.

Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt să plăti înainte.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul II.

Număr de Duminică

Nr. 13.

Sila libertății.

In primăvara anului 1848 ca un om s'au scutat popoarele să steargă bogăția cu robota și jugul nemeseș. A însușit revoluția libertății în Paris și ea fulgerul a aprins inimile în Berlin, Viena, București și chiar în Budapesta. Duhul vremilor a adus libertatea de la Apus spre Resărît. Nu Ungurii au descoperit o dară, ci au primit-o și ei de la alții. Tot ce au făcut ei în jurul libertății e, că au schimonosit-o.

Si pre cum altfel au înțeles popoarele culte din Europa libertatea, de căt Maghiarii, că adecă libertatea să fie un bine al tuturor celorlalți fără deosebire de limbă și legătură, ear' nu numai a unui neam, cum e de pilda la noi, așa altfel au prăznuit zilele mari ale libertății.

Praznicile politice din Paris, Berlin, Viena, București s'au petrecut în deplina libertate. Nime n'a fost silit ori opriț de a prăznuiri prin intruniri, cuninte și scrieri înălțatoare de inimă. Atâtă insă nu e destul maghiarilor. Cu o îngămătare serioasă ziarele maghiare, ca nicări în lume nu s'a prăznuinit ziua libertății cu atată însuflețire ca și în Ungaria. Așa bunăoară aducea un ziar maghiar de pilda întruirea celor 150 bărbați căi au mai rămas vîi din „legiunea neagră” la Viena. Acestia sunt remășișele eroicei legioni care și-a luat de devisedă la 1848: moarte ori libertate.

In 3/15 Martie s'au întrunit toți 150 într'un local mare din Viena, de cău mai îmbrățișat odată, acum în zilele betrănețelor lor. Si astă nu-i însuflețire, zice îngămătul ziar maghiar, și apoi conchide că numai maghiarii se știu însufleți pentru libertate, căci, vezi Doamne, ei sunt poporul libertății.

Năd să tragem nișel vélul de pe acea libertate maghiara.

Si noi o mărturisim, că cu atată dinu nu s'a serbat ziua de 3/15 Martie nicări ca și în Ungaria. Vorba e insă, că provenită oare din sinul popoarelor însuflețirea? Luminatul săici libertatea ori tirania?

Vorbeasca faptele. Luăm de pilda Aradul. Poliția a mers din casă în casă cu aspră poruncă, ca tot omul să pună lumini în ferestre, căci altcum vai de cel ce nu pune. In cafenele și cluburi se agitează și adună bani să se tipărească placate și alte lucruri, ca să fie parte casele unde nu se luminează. De pilda un cas: Vine în cafenea un domn și îl dă altuia o mână de bani cu cununtele: „Eata și bani, de seara atăcam „Victoria“!... Si mii de apeluri revoltătoare contra celor ce nu luminează, se aruncă între plebea adunată pe strade, ear' poliția de la spatele lor îți zice: lumină în feastră, ori nu va fi bine.

Si merg și depeșelo în lumea largă despre nespusa însuflețire de libertatea ungurească, despre luminile

de bucurie pentru ziua libertății. Si lumea din afară stă farmecata de acest fel de praznic al libertății în Ungaria.

Ear' pe la sate eata cum au prăznuit libertatea: Poruncă aspră s'a dat și aici din partea antistielor comunale, ca să se lumineze. Bătaușilor li-se dau în mâni faclii și apoi haid cu doba mare prin sat. Oamenii își fac cruce de ei. Unde nu sunt destui bărbați la casă, pune lumină în feastră pâna când trece haita sbierătoare, trimițând blăstemuri după ei. Unde sunt bărbați harnici la casă, stau cu furcele de fer să-și apere fereste și casa. Preotul român chiamă doisprezece feciori, cari cu furci de fer îi păzește casa de libertatea ce și face tâmbalaul pe străde.

Așa s'a prăznuinit pe la noi libertatea în 3/15 Martie. Adevărat că precum o spune foia ungurească, așa nu s'a prăznuinuit nicări libertatea.

Betrănișii nostri clătină din cap și ne spun, că doar' așa a fost și libertatea din 1848. Că te toca în cap de vorbeai împotriva lor, și apoi te luau cu sila de unde te prindea și te trimeteau de cătană la Kossuth, dacă erai bărbat harnic de a purta pușca.

Eata un chip de libertate ungurească.

Se mai bucină în lume despre însuflețirea cea mare, cu care-și maghiarizează oamenii numele.

Sa tragem vélul și de pe această însuflețire.

S'a format aici în comitatul Aradului colonia Szapàriliget, în mare parte din řavabi și Slovaci. Odata ne pomenim cu doba mare a ziarelor că coloniștii din Szapàriliget intră atâtă s'au însuflețit de ideea de stat maghiar, încât toate familiile și-au maghiarizat numele. Bieții oameni adecă au căpătat nume nou unguresc precum au căpătat număr la casă, și n'aveau încotro decât a primi numele ori a-și lua catrafusele. Astă-i însuflețirea din Szapàriliget.

Aici în Arad e societatea căilor ferate Arad—Csanăd, Intemeiată pe banii comunelor românești cari sunt așezate pe acea linie. Porunca era, că toate comunele să subscrive acțiuni, și la poruncă vîrsără bietele comune sute de mii în cassa societății. Astăzi nu poate fi nimeni slujbaș, nici măcar focar la acea societate, dacă nu-și schimbă numele. Unii o fac că să-și căstige pânea de toate zilele, ear' alții părăsesc slujba și iau lumea în cap.

Dar' pentru aceea foile preamăresc însuflețirea cu care toți diregătorii și slujbașii căii ferate și-au maghiarizat numele.

Si de va merge un amărît de om la ori-ce oficiu ori societate, ca să ceară slujbă pentru care să-și lucre cinsti, i-se face aternătoare primirea dela schimbarea numelui, și dacă nu, atunci de, — meargă și cerșească ori peară de foame. Si toate oficii și societăți sunt susținute din dările noastre.

Acuști te pomenești cu Petrescul de eri, că astăzi e Petöfi, cu Găitan că e Görgey, și când îl întrebă, între blasphemii îți spune: am atâtă și atâtă copii și mi-a dat numele astă afurisit, să-l primești ori să ies din slujbă! M'am rugat de ei ca de Dumnezeu, dar' nu-i iertare. Nu mi-a remas dară decât a primi numele ori a lăua în grumazi străia de cersitor.

Acestia sunt uenorocii despre cari eu atâtă mandrie scriu ziarele maghiare ca și-au maghiarizat numele din însuflețire pentru ideea de stat.

Poate fi barbarie mai mare decât aceea, că prin o cărmuire rea să aduci poporul la sapă de lenin și atunci să-i dai ca să aleagă între străia cersitoriească ori numele străin? Să-l despoi de numele părinților săi, ca și pomeneira lor să se steargă de pe fața pământului? Si apoi să mai face și batjocură din bietele jertfe ale acelei barbarii, când li-se canta osana că din însuflețire pentru numele străin s'au lapădat de numele lor strămoșesc.

Recunoaștem greumântul vietii și înțelegem, că cei mai slabii de inger se încovoiaie înaintea sălii, însă nu le încuvințăm încovăințarea. Trebuie să fie mai mare tăria sufletească decât frica traiului vietii; mai bine cu pâne și ceapă cinsti căstigată, decât cu trai bun căstigat cu prețul săngelui.

Ear' conducătorii poporului, care unde se va găsi, preot, învățător și în alte poziții civile, să stee străja în jurul poporului, ca unde se apropie lupul să-l huiduească și să înfierze numai decât în public prin ziarele noastre barbaria cu care este siluit unul sau altul slujbaș a-și schimba numele, ca să se știe că pe calea barbariei se întâmplă maghiarisarea numerelor, ear' nu pe calea libertății.

Uncheașul.

Uneltiri ticăloase. Oamenii lui Jeszenszky eară au făcut una lată: au pus pe un nenorocit de Român, Basil Milian (din Subpădure), decăzut, care a stat și prin temniță pentru că a furat, să facă o „proclamație” revoluționară, ca și când ar voi să ațipe pe Români împotriva Ungurilor. Nenorocitul a și făcut proclamaționea și a dus-o la un tipograf ovreiu din D-San-Martin. Oamenii stăpânișii însă, cari știau și ora în care „proclamația” se pune sub teacă, au confiscat-o și acum se laudă grozav că eară au mantuit patria de o mare „primejdie ce a menită din partea Românilor”.

Cu astfel de ticăloșii își perd vremea oamenii stăpânișii și bani mulți cheltuiesc pentru a cumpăra dintre Români prăpăditii ca Basile Milian.

Tot asemenei oameni să le dea Dumnezeu ca tovarăși!

Invingerea autonomiștilor din Fiume. În 5 a lunei curente s'au făcut alegerile comunale în Fiume, cari de astă-dată au decurs în liniste și în ordine. Liberalii, prevezeni și cădere, nici nu au luat luptă față cu partidul autonomist. Astfel autonomiștii au invins pe întreaga linie.

Scrisoare din București.

Legea școlară. — Obstrucționism.

— Intrunire.

24 Martie (5 Aprilie).

Întâmplările săptămânei trecute sunt de mare însemnatate nu numai pentru partidul liberal-național dela putere, dar și pentru țara întreagă. Sâmbătă Senatul a votat adeacă în unanimitate proiectul de lege al înverșinătorului superior, o reformă care multe guverne și mulți ministri au vrut să o facă în cesti din urmă douăzeci de ani.

Votat și de Senat, proiectul s'a ridicat acum la valoare de lege.

Tot Sâmbătă s'a dat o luptă mare la Cameră, unde după ce opoziția a făcut obstrucții vre-o nouă zile, s'a primit cu 97 voturi contra 22 luarea în considerație a proiectului de budget.

In aceeași ședință dl Delavrancea și-a desvoltat interpelarea privitoare la vizita ofițerilor români la Brașov, invinind aspru pe dl prim-ministrul și ministru de externe.

Dl D. Sturdza răspunzând a zis, că tocmai ca alte interpelări, așa și astă s'a făcut îndeosebi pentru a zdărni lucrările Camerii, un lucru care numai în folosul sării și al neamului românesc nu poate fi.

Ear' azi (Marți), la propunerea dlui deputat Mitescu Camera a primit cu 99 voturi (oposiția s'a abținut dela votare), ca interpelările d'aci încolo să se desvoalte numai după ce s'a terminat cu discuția bugetelor. Aceasta cu scop de a împedea obstrucționismul opoziției, care tocmai discuția și votarea bugetelor voiește să împedece.

Duminică s'a ținut și a doua intrunire a fleviștilor aliați cu drapelii. Intrunirea s'a ținut în sala Dacia. Au vorbit d-nii N. Xenopol, Delavrancea, Fleva și Scortescu, cerând cu toții, ca dl Sturdza să se retragă dela putere.

Dela Academia Română

Vineri, 20 Martie, st. v. la ora 1 jum. după amiază, M. S. Regele, însoțit de adjutanțul de serviciu, a mers la Academia română, unde s'a ținut ședință sub Inalta președință a Suveranului.

La sosire Majestatea Sa a fost întâmpinat de dl D. Sturdza, președintele consiliului de miniștri; dl N. Kretulescu, președintele Academiei; dl P. S. Aurelian și I. Kalinderu, vice-președinți ai Academiei; dl general Vlădescu, șeful Casei Sale militare regale, și dl prefect al poliției.

Regele, intrând în sala ședințelor, fu salutat cu respect și iubire de membrii Academiei și de un numeros public; ear' dl președinte al Academiei rostă următoarea cuvântare:

,Sire,

Prezența Majestăței Voastre în sinul Academiei este cea mai mare fericire pentru noi toți; noi vedem în Inaltul Protector al acestui Institut pe Suveranul nostru, a cărui una din cele mari preocupări, dela fericita Sa suire pe tronul României, a fost dezvoltarea instrucției publice și răspândirea luminelor în țară.

Majestatea Voastră, convins de mare utilitate a Academiei, convins că ea trebuie să fie focarul culturii limbei, a literelor, a istoriei țărei și a științelor, precum și tesaurul nemurătorilor documente seculare ale istoriei naționale, ați avut mereu ochii atinții asupra acestei instituții, ați îngrijit ca un bun părinte de progresul și de prosperi-

tatea ei, și spre a o vedea atingend scopul pentru care a fost înființată, n'a fost sacrificiu la care nu Văți supus cu cea mai mare mulțumire.

Dar, Sire, fericirea noastră nu se mărginește aci; noi suntem mândri de a vedea în mijlocul nostru, în incinta nouului edificiu clădit sub auspiciile Majestăței Voastre, pe Suveranul nostru, care, prin înalta Sa înțelepciune, prin caracteristicul Seu tact, prin experiența dobândită în mai mult de 30 ani, a știut să învingă felurile greutăți atât din lăuntru cât și din afară și, stăcărându-l printre atâția stânci, a ferit Statul român de mai multe nemoroci, l-a menținut în progres și în prosperitate și l-a ridicat la un grad astfel, în cînt poate servi de model și exemplu multor altor State.

Vă urăm, Sire, să trăiți ani îndelungați împreună cu Majestatea Sa Regina, cu Altelelor Regale Prințipele și Prințesa României și cu întreaga Augusta Voastră Familie!

La care Majestatea Sa bine-voi a răspunde:

Răsimt o deosebită mulțumire că pot aduce Domnilor voastre astăzi călduroasele Mele salutări în acest nou și frumos local, vrednic de Academie, care va contribui, ca ședințele sale, urmate tot-dăuna de un interes obștesc, să fie inconjurate încă de o mai mare solemnitate. „Frumoșul ridică inima”; doresc, ca și conferințele ce se vor ţine aici, să ne insuflătă și să înalte cugetarea noastră.

Academia fiind întrunită în sesiunea sa anuală, îndeplinește o plăcută datorie mulțumindu-i încă o dată pentru inițiativa lăuată de dinsa de a culege și tipări cuvintările ce am rostit în cursul Domniei Mele de 30 de ani.

Astfel, Academia a stabilit o nouă și, scumpă legătură cu Mine, însoțindu-mă, pas cu pas în mare epocă de luptă și de îsbândă din care a răsărit Regatul, și adesea ori străbătută de momente greie și furtunoase.

Indeplinește încă o altă datorie amintindu-mi cu dragoste și recunoștință de acei bărbați destoinici cari împreună cu Mine au întemeiat Statul român; o mare parte din ei au trecut într-o altă viață; mulți, dintr-înșii erau membri ai Academiei; numele lor trebuie să fie dar înscrise aici cu literă de aur, spre a urată și generaților viitoare, că numai acei cari au muncit și s-au jefuit pentru patrie, sunt credincioși vecinica pomenire.

Adinc mișcat de cuvintele pline de înimă ce venerabilul președinte al Academiei, în numele ei, Mi a adresat, urez ca lucrările din anul acesta să fie căt se poate de spornice și roditoare.

Apoi Suveranul deschise ședința.

D. Gr. G. Tocilescu a cîștigat: Raportul asupra săpăturilor archeologice făcute în România în anul 1897.

Ea' d. Gr. Stefanescu: Al 7-lea congres geologic internațional, excursiunea în Urali.

DELA SÈBBI.

Nori-Sad, 19/31 Martie.

Precum v'am fost anunțat într'o corespondență, pe ziua de 12/24 c. era hotărâtă șinerea adunării generale a băncii serbești din Zagreb, ea' din cauza aceasta conferință convocată la Carlovăț de către I. P. S. patriarchul Brankovici pe ziua de 10/22 anănată pe 14/26 c. Această din urmă conferință șinu comisia de 15 exmisă din sinul unei conferințe devre-o 45, ce fusese convocată înăună în Septembrie a. tr. tot de patriarchul, compusă din vladici și alți duhovnici, precum și din reprezentanții tuturor partidelor politice ale noastre, cu scop de a stabili o înțelegere între hierarchii și elementul laic al congresului privitor la nouă statut organic ce vrea să-i octroeze guvernul maghiar, și prin care țineste a nimici aproape cu desfășurarea autonomiei bisericii noastre naționale.

Vă aduceți desigur aminte, că congresul nostru național-bisericesc șinu ședințele lui încă în luna Iulie a. tr. și deoarece de stâncă neclintă a majorității aproape unanime (79 dintre 85 membri) se spăsesc atunci toate încercările comisarului guvernului, bar. Nicolici, de a ne îndupla sau momi să mergem pe gheță — mai bine

zis sub gheță — ori pe sub gilotina proiectului de statut „unificat”, prezentat de guvern, — Bánffy amânașe ședințele congresului pe timp nedeterminat, care ține până azi.

Comisia de 15 exmisă de ea atunci, lucra aşadar 6 luni întregi și și asternu rezultatul în conferință dela 14/26 c. N'am putut afla aproape nimic despre ceea-ce s'a decis în acastă conferință, membrii ei legându-se a păstra cea mai desfășurată tâtere, dar' tocmai această tâtere absolută se poate explica mai mult ca semn rău decât bun, că alegăția înțelegere nu s'a putut face stabilă între hierarchii „lucrați” de Bánffy și între elementul laic. Numai atâtă se svonește, că comisia are să se intruncească cărăși în curând.

In zilele de 9—12 (21—24) c. șinu în Carlovăț ședințele și comitetul congresual spre a rezolvă o grămadă de afaceri. Ca ceea mai caracteristică întemplieră din sinul lui vă comunic, că ministrul-president i-a cerut comitetului, să îi ștearnă războinile definitive, dar' comitetul a refuzat categoric, spunând că mai înainte trebuie să le vadă în suși congresul.

Postea că vă va interesa a afla ceva și despre Banca noastră sérbească din Zagreb. Ea a fost înființată acum doi ani cu un capital de acții, de 5 milioane. Din raportul direcției presentat în adunarea generală dela 24 c., despre gestiunea anului trecut, vă comunic aceste vre-o câteva cifre și mai bătătoare la ochi: Întrări de bani în casă pe anul întreg: 14.346.400 fl., întreaga circulație 28.725.820 fl., ea' împreună cu hărții de valoare (intrate și ieșite): 62.854.260 fl. Căstig curat: 103.680 fl. Dividenda se ridică la aproape 6% pe acție.

Banca aceasta e spre mare folos plugărilor nostri mai ales în Croația, unde cămătarii ovrei jupoale grozav pe bietul țărănești.

Cei-ce au fost de față la această adunare generală povestesc căt de infuriat e guvernul uiguresc că Papa Leon XIII a numit de vicar episcopal pe lângă episcopul Strossmayer din Djakovo pe canonicul acestei dieceze Dr. Voršak, un naționalist croat tot atât de infocat ca și vestitul mare episcop, prelatul adorat al Croaților. Numirea aceasta s'a întemplat fără stirea și prealabilită și posterioară a lui Bánffy, care a zis, că nici chiar Coroana n'a fost avisată.

Ungurii atribuiesc această numire „intrigilor” lui Strossmayer făsuși și ale episcopului catolic Stadler din Sarajevo, cari amendoi au foarte mare trecere în Vatican. Fițuica guvernamentală „Die Drau”, din Osich (Eszseg) susțină pe calapodul ziarelor maghiare din Budapesta toc și pară contra acestor doi vladici croați, lăsând a înțelege printre rinduri, că e infuriată și contra Vaticanului, a Papei.

Ea cere să fie descoperit și tras la răspundere acel supus al M. Sale; care a propus pe lângă Curia română o astfel de călcare a dreptului de obiceiună și a obiceiului la numirea vicarului episcopal; mai ales — zice, — că tendința politică în acest cas e mai mult decât vădită“.

Și cum să nu se supere Bánffy cel atot puternic, pe care — cum el însuși se laudă-nime nu-l întrece în vicleșug, dacă el a aflat despre această numire numai din organul opozițional croat „Obzor“. Dar' asta e totuși prea mult pentru atotputernicia d-să! Noi însă avem convingerea, că cu timpul se va obicei și cu altele de astea numai să treacă reînoirea pactului economic cu Austria.

V'am spus deja căt de iubit e organul lui Strassmayer de către guvernul maghiar; v'am amintit, că acum căteva săptămâni și-a serbat jubileul confiscației sale a 800-a. De atunci urmează a nouă sută. Numărul dela 30 Martie are ciudată înfășoare: e aproape alb întreg, căci au fost confiscate în el următoarele rubrici: articolul de fond, foia, jumătate din știrile zilei, o parte din

rubrica literară, în sfîrșit întreaga parte economică. Au rămas numări titlurile acestor rubrici. „Eljen a magyar szabadság! vicei.

1848.

4 Aprilie.

Pesta.

Oaspeții vienezi ai tinerimii pestane povestesc știrile cele mai proaspete din Viena. Astfel între altele spun, că archiducele Albrecht va pleca la răsboiu contra Italienerilor ca voluntar și că archiducele Ioan e luat în combinație ca fitor împărat al Germaniei.

5 Aprilie.

Pesta.

Au sosit deputații orașului Makó și Ersekujvár, cari au declarat comitetului pestan, că se alătură la mișcarea din centrul.

Viena.

Archiducele Ludoic și-a dat abdicarea. Comandant al Vienei va fi printul Anrupsberg. Pe noapte archi-piscul Vienei și ligurianii au căpătat colosal șari-varii.

6 Aprilie.

Pojon.

A sosit dela Pesta Kendelényi ca delegat al comitetului municipal, cu recercarea, că Dieta să explice legea despre stergerea sercenelor urbaniale, fiindcă mulți se leaga de litera legii și consideră de eschizi dela bisericăi clăbării pe toți jobagii contractuali (taialișii), ear' cu privire la stergerea d-jei mulți ar pofti, ca stergerea să se referă numai la dijma preoților, și nu și la dijma de vin, pe care jobagii aveau să o platească domnilor. Dieta a hotărît, că explicarea e de prisos.

Viena.

Ligurianii sunt expulsați. Archiducele Francisc Carol e numit locotenitorul al Bohemiei.

Deputații Polonilor și-a făcut azi reverețele la curte și la audă.

Azi se fac alegerile de delegați la adunarea națională din Frankfurt.

Armata prusiană a trecut rîul Eider și înainteză spre Schleswig-Holstein.

7 Aprilie.

Pojon.

Regele Ferdinand a remis palatinului un rescript, prin care numește și întărește de ministri pe persoanele recomandate de ministrul-president Batthyányi.

Un al doilea rescript se refere la datele de stat ale monarhiei, stipulând pentru Ungaria o cuotă de 25%.

Viena.

Sub presidenția archiducei Francisc Carol s'a întinut consiliu de ministri.

Seară s'a întemplat turburări de stradă în două locuri. Cele mai mari au fost în contra ligurianilor pe Wieden în strada Hartmann, unde spre a face ordine a trebuit să intrevină o trupă de husari.

Milano.

Radtzky a avut luptă cu Italianii la Goito. Generalul Benedek a bătut oastea generalului Bana în lupta dela Macaria.

Lemberg.

In Pleschen (Polonia) a isbucnit revoluție.

Revistă Externă.

Conflictul între Spania și Statele Unite.

Speranțele, că intervenția papei va apela conflictul dintre Spania și Statele Unite americane, sunt nimicite aproape definitiv. Americanii nu voiau nice să audă de intervenția oare-cărei puteri europene fie aceea chiar și a papei; ear' pe de altă parte opinia publică pretinde răsboiu cu atată putere, încât președintul Mac Kinley care până acum el era uniculaderent al rezolvării conflictului pe cale pacifică, s'a văzut ajuns în dilema, că ori persistă a se opune curențului răsboinic și atunci își perde popularitatea, ori se dă și el pe partea opiniei publice. Mac Kinley a ales pe ceastra din urmă. Acestei schimbări de front e a se atribui și tonul extraordinar de energetic folosit de președintul Mac Kinley în adresa cătră congres.

După cum spun telegramele mai noi americane, adresa președintelui desigur foarte energetică, nu pretinde independența Cubaiei, ei numai încreștarea vîrsării de sânge; arată,

că Spania e absolut incapabilă de a pacifica insula, din ce adresa trage concluzia, că Spania este datoare să accepte intervenția Statelor-Unite și să dea reședinților armistițiu.

O alta telegramă din New-York spune, că adresa președintelui va da expresie convingerii, că trebuie să se facă situații stărilor ne mai suportabile și că Spania trebuie să renunțe la suveranitatea asupra Cubaiei.

De altfel adresa va fi prezentat congresului numai Lunii în săptămâna viitoare.

Situația însă este foarte gravă de pe acum deja, ceea-ce se vede și din faptul că toți consulii americanii din insula Cuba sunt deja rechemați acasă; că în Londra consulii Franciei, Austro-Ungariei și ai Angliei au tinut alătării sfat în palatul legației britice, spre a chibzui, că ce demersuri să facă într-o evitarea răsboiului, și în fine că toate gazetele spaniole scriu că răsboiul e inevitabil, iar' guvernul continuă cu mare grăbire înarmarea oștilor, al căror comandant suprem va fi mareșalul Martinez Campos.

Sporirea flotei.

Se știe că în ministerul de răsboi al Monarchiei a prins radăcină ideia, că și monarhia austro-ungară trebuie să facă tot ce-i stă în putință pentru sporirea flotei.

Se va cere doar' în delegații din estan, un credit special de 50—60 milioane florini pentru corăbii de răsboi.

Privit lucru mai de aproape, poate nu e fară temeu părerea acelora, cari țin, că pe ministerul nostru de răsboi l'a adus la ideia aceasta faptul sporirei flotei Germaniei în timpul din urmă. Dar' altele sunt nevoiele Germaniei în privința asta, și altele ale Monarchiei austro-ungare! Germania are colonii în Africa, vrea să-si bagă și ea cutiulă în China, are în alte părți porturi de comerț și interes de comerț, și o silesc să-si măreasă forțele maritime pentru apărarea acelor interese, dar' monarhia austro-ungară n'are nimic din toate acestea, al seu comerț fiind destul de scutit și neconturbat, neprimejduit, și prin actuala stare a relațiilor sale.

Pentru aceea nu fară temeu multe zări consideră noua sfârșită, nouă cheltuială a Monarchiei pentru flota, mai mult o urmare a ambicioilor militare, fără de care s'ar putea fi.

Învitație la abonament

Deschidem prin aceasta abonamentul pe anul 1898 la

„TRIBUNA POPORULUI”

Condițiile de abonament, însemnată și în fruntea foii, sunt cele următoare:

În Monarchie:

Pe un an	fl. 10-
Pe 1/2 an	" 5-
Pe 1/4 an	" 2.50
Pe o lună	" 1-

Pentru România și străinătate:

Pe un an	franci 40-

<tbl

Torontalul în primejdie.

Inima ni se umple de durere, ear' ochiul ne varsă lacrimi ferbinți, când ne gândim asupra tristului fapt, că poporul românesc se sfîrșește vîzând cu ochii de pe binecuvântatul săs al Torontalului.

Multe din moșile Romanilor din Valcaniu și giur, s'au vîndut în vremea din urmă la licitație și au fost cumpărăte pe nimic de jidani ear' poporul a luat-o înspre Bulgaria și alte regiuni.

Zilele acestea au plecat din Ecica și jur o mulțime de familiile înspre Tulcea.

Constat înspre lauda ven. Consistori și a Prea S. Sale dlui Episcop Ioan Mețianu, că la timpul seu, n'au întrelasat a recerea preoțimelui acelor regiuni, a asta mijloacele prin cari s'ar putea măntuī moșile acelor nefericiti.

In fața acestor durerioase stări, chemăm înaintea tribunalului național sentinellele națiunii: preoții, invățatorii, inteligența națiunii, și pretindem o serioasă justificare asupra activității lor intreprinse pentru suprimatea răului și a perirei noastre.

Avem informații, că s'a discutat ideea înființării unui institut de bani românești în aceste regiuni, pentru a scăpa poporul din mâna cămatarilor străini, cari la început acoară poporului împrumut pe 7 și 8% și prindendu-l, le urcă la 10 și 12%, ear' sub titlul de porto și onorar de scris, iau căte 20—30 fl. ceea-ce putem documenta.

Așteptăm cu dreptul, ca încă în aceste zile grele, și în fața unui pericol atât de iminent să lăpădăm indolența și interesele personale, să ne inspirăm de zelul și marea iubire de neam a vrednicilor nostri strămoși, cari în zile și mai grele au știut trece naia națională prin atâta primejdii spre a ni-o păstra nouă întreaga.

Ne-am face culpabili de un mare păcat național, când pentru oare-carri considerații am retacea tristul fapt, că decadența poporului este în prima linie și religioasa morală, așa la Valcaniu este centrul mișcărilor și agitațiunilor socialiste între români

Torontaleni, ear la Ecica și provință s'a incubat nazarenismul.

Atragem atențunea ven. cons. a supra tristului fapt, că poporul din Valcaniu este lipsit de adeverații pastori sufletești și că răul — în mare parte de aici a preventit — nu vom releva casuri concrete, pentru că ne îngrozim când ne cugetăm asupra lor: ei rugău cu tot respectul: „consuli veghiati”, căci pâna se deliberați, Saguntul va perl răul se va întinde cu celeritatea fulgerului și veți vedea cu amar, cum biserică creștină națională, deja clatinată în mâinile noastre se va sgudni din temelia ei.

Avem în aceste regiuni și preoți și invățatori deștepți, dar' dacă suntem, trebuie să zicem, că dacă aceiași își fac datorință, în școală și biserică, cred că și au împlinit sfânta lor datorință, uitând că ei în și afară de biserică și școală în societate și pretutindeni sunt luminiștorii poporului, ei sunt sarea, și cu ce vom săra dacă aceea se va strica ?!

Luminători ai poporului, căra voi me adresez în aceste zile grele, aveți conștiința trează a sfintelor voastre datorințe, voi sunteți unica armata care duceți popoarele la victorie adevărate, împlinîți-ve cu seamă postul vostru de ostași ai luminei contra ignoranței și a neștiinței, desfășurați entuziasmul soldatului probat, spre a învinge pe dușman, căci altcum veți fi învinși și atunci vai vouē!

Cum și în ce mod e a se sana răul și voiu scrie în sinceritatea unui frate în numărul viitor.

Amicul înaintării.

In chestia quinquenalelor invățătoreschi.

La deslușirile date în chestia quinquenalelor invățătoreschi un invățător ne trimite niște reflexiuni relative la „serviciul neîntrerupt” încercând să arătă, că drept serviciu neîntrerupt trebuie considerată nu numai anii de serviciu din comuna, unde servește respectiv de prezent, ci și cei petrecuți în altă comună.

Am supus apreciării „Amicului școalei” reflexiunile necunoscutului dl invățător, la ce primîm următoarea clarificare.

Este adevărat, că legea nu e destul de lămuritoare, dar' trebuie să căutăm spiritul legii și să consultăm națiunea:

Este natural și logic, că comuna bisericăcească, ca sustinătoarea școalei să acorde

quinquenal numai pe baza anilor de serviciu prestat în comuna respectivă. Cum să poată fi deobligată comuna bisericăcească a da quinquenal după anii petrecuți în altă comună, poate chiar în altă diecesă sau chiar la școală de alt caracter?

De aci înainte comunele bisericăcești eserind concurs pentru posturile Invățătoreschi, între emolumente vor însă și quinquenalele. Să punem casul, că comuna bis. X. peste 10 ani va publica concurs pentru un post invățătoresc cu salar anual de 400 fl. și quinquenal de 50 fl. Si să se aleagă d. e. un invățător, care are deja 15 ani de serviciu, și care îndată după alegere cere să i-se de pe lângă salarul stipulat și 3 quinquenalele, așa că să aibă chiar dela începutul funcționării sale în comuna X. salar de 550 fl. Dacă comuna bis. în sensul legii ar fi dată a da quinquenal și după anii de serviciu dintr-alt loc, atunci de aci înainte de sigur nu s'ar mai alege invățătorul acela, care a servit mai mulți ani într-altă comună, fie el de altfel cel mai distins. Urmărea ar fi, că invățătorii cu praxă și cu serviciu distins n'ar mai putea conta să ajungă la o stație mai bună. Acest scop nu-l poate avea legea. — Dar' ca rezultat salutar al acestei legi se va constata în viitor, că vor inceta sau cel puțin se vor impuțina foarte casurile de migrație continuă a invățătorilor, de frică să nu-și piardă quinquenalul după serviciul din trecut. Astfel invățătorii se vor stabili într-un loc și prin activitate costînțioasă vor tinde la luminarea poporului și prin aceasta își vor căstiga stima și încrederea poporului; ear' după un serviciu de 10—15 ani de aci înainte numai atunci va recurge un invățător la altă stație, dacă în comuna, unde voește să se strămută, chiar cu pierderea quinquenalelor pentru serviciul din trecut tot va avea un salar mai mare, decât în comuna în care a funcționat până aci. Legea din chestie va contribui deci și a se produce o stabilitate fa sinul corporului invățătoresc și aceasta este foarte de dorit.

Pe că stim, Consistorul metropolitan din Sibiul încă s'a ocupat cu chestia și a rezolvit-o în acest înțes.

Alta este la școlile de stat, unde aceeași autoritate numește, schimbă și plătește pe invățător din aceeași casă. Acolo da, i-se socotește quinquenalele dela numire și le capătă ori unde, în care comună îl ajunge vremea quinquenalului. Si alta e regimul constituțional al nostru, unde fiecare comună răspunde numai pentru sarcinile sale.

Între altele nesmintit va urma regularea definitivă a afacerii în cadrul autonomiei noastre bisericăcești.

Amicul școalei.

Igiena țăranului român.

IV. Despre hrănire.

4.

Să vedem prin urmare, care este puterea hrănitoare a acestor două mâncări, atât de însemnate în viața poporului român?

După Dumineca-i Luni
Tot așa și până-i lumi.

Iubeste-mă rug cu pene
Că Ionita n'are vreme,
Iubeste-mă rug cu flori
Că Nică-i prin șezători!

Busuioace nu te coače,
Că te pun feciorii 'n cloape
Fetele la mărgelută
Si popa la chegelnută
Si fetele la frimbie
Si popa la liturgie.

Cucule după hinteu
Spune la drăguțu meu
Că mie nu mi de el
Cum nu-i lupului de miel
Când îl vede tinerel!
D'asa nu mi-e la inimă
Cum nu-i tină la fântâna.

Auzite de la un bihorean:

Frunzulă din Bănat.

(Din Torac)

Luna-i nouă și ear' plouă.
Lasă ploale foc și pară,
Doar s'o face un bine' țara
Că de râu și de bănat,
Până'n gât ne-am săturat.

Trebue să spunem din capul locului, că mălaiul și mămăliga nu stau de fel înderătu pânei, în ce privește puterea lor de hrănire.

Și foarte tare se înșeala aceia, cari au credința că mămăliga nu se poate asemăna cu pânea.

Astfel se înțelege faptul, că în Carpați sunt Români, cari cunosc pânea numai din vedere și cari totuși sunt înalți și drepti ca niște brazi, puternici ca niște urieși și cu fețele rumene ca trandafirul.

Poate că pânea, crescută fiind, este mai placută la gust decât mălaiul dar' și aceasta atârnă dela obiceiul său; pentru aceea țărani din multe părți ale Transilvaniei, Munteniei sau Moldovei, găsesc, că mălaiul și mămăliga sunt mult mai plăcute la gust decât pânea. Și dacă mai avem în vedere prețul mult mai mic al pânei de mălaiu, nu vom putea avea nimic în contra hrănirei țăranoșilor nostri cu strămoșasca mămăliga.

O singură parte rea are hrănirea aceasta și anume, că aceia cari mănușă mălaiu sau mămăliga din fâna unui cucuruz stricat și muced, pot să se imbolnăvească de o boală urâtă și grea, numită *pellagra* și care e răspândită nuai ales în Moldova și în unele județe ale Munteniei.

Prin urmare, în acele țăruri, ale căror câmpii mănoase produc grâu cu imbelüşare, țărani vor face bine să mănușe pâne; dar' în părțile muntoase, unde grâu nu se face, mămăliga va rămane și mai departe hrana cea mai de căpetenie a țăranelui român.

Acolo însă oamenii vor îngrijii de cucuruz cu multă băgară de seamă. Il vor culege numai bine copt, il vor așeza în locuri bine svîntate, il vor intoarce din cînd în cînd, — ca astfel să impedeze muzezirea și orice fel de stricare a lui.

Pânea și mămăliga conțin albumina în cantitate însemnată, hidrați de carbune foarte mulți, precum și grăsimi în oare-care măsură; astfel, că ambele sunt o hrana foarte in-

Sus Române!..

Cum? asupririle nu vă invie
Nu vă suride a lor îndemn
Să tot amortite inimi să fie
În trupul nostru mai mult nedemn?

Ce? inima 'n flori dulci nu mai bate?
Uita Românu a se lupta
Pentru draga'i reală libertate
Nu pentru care i-se tot căntă?

Voi juni cari aveți a cînturilor dar
Nu rămaneți în amortire,
Înfocați-ne d'al dreptății nectar
Prin armonica-vă răpire.

Libertatea'idulce, numai jetse o căstigă,
Să le facem până'ntruna, brațe, sânge
să dăm.

Mai vîrtoș că universal întreg ne strigă:
Până cand o Române, tot jugul să'l
răbdăm.

Arad 3/IV 98.

T. V. Țăran.

Poesii populare.

(Din Bihor.)

Iederă după părău,
Mândru-i Petre mândru zău,
Iederă după copaci

ANDREIU MUREŞANU.

„Desteaftă-te Române“! și numele lui Andreiu Murășanu sunt strins legate și cătă vreme se va cânta resunetul care înainte cu jumătate veac sculase în picioare România și Andreiu Murășanu.

Ear Români cântă vor pururea „Desteaftă-te Române!“.

A. Murășanu s'a născut în Bistrița, la 1816. A învățat la Blaj și a fost numit învățător la Brașov, unde pînă 1838 începu să scrie în „Gazeta de Transilvania“ și unde la 1848 publică

și „Resunetul“. La 1850 fu numit traducător la foaia oficioasă ce apărea în Sibiu (în limba germană și română). În 1861 se retrage, bolnav, la Brașov, unde a și reșosat în anul 1863.

Sotia sa, dna Susanna Murășan,

trăiește și acum în Brașov. Este figură cu adevărat antică: o mată bărbatul adorat și fica iubită, cu seninătate rară și-a închis în erestorii nepotului său.

Că moare om de urit,
De urit nu moare nimic,
Ci moare că ciasu'i vine.
De-ar muri om de urit,
Eu de mult aș fi 'n pămînt,
D'ar muri om de năcaz,
Eu de mult aș fi rămas.

— Frunză verde de nuia,
Zisu-mi-a mandruța mea,
Să merg sara pe la ea,
Dar' eu nu mi's așa prost,
Ca să merg acum în post,
Chiar în post să fac păcat
Pentru-un pic de sărurat.
Mandrulică te-o iubi,
Colia dacă s'o 'ncăză,
După pastă în sărbători,
Când e campul plin cu flori,
Lasă bade las așa,
C'a veni Dumineca,
Si eu bade m'oiu găta,
Mai albă ca zăpada
Mai frumoasă ca floarea,
Să oiu păși cu pași mărunti,
Ca să-mi prind și eu drăguț,

Bădită de doru teu,
Mă topesc ca inu n' tău,
Si bade vorbele tale.
Mi-au făcut zilele n' jale,
Ajungă-te dorul meu,
Bade tot la prințul teu,
Prințul să-nul pot prințui
Până la mine nu'i gind,

Când vei lua cu lingura.
Rupă-ți dorul inima.

P. Negru.

Foaie verde și un dudău.

Foaie verde și un dudău
— Murgule căluțul meu
Ce oftezi așa de greu?
Ori tăi pare drumul rău?
Ori tăi greu de trupul meu?
— Nici nu'mi pare drumul rău?
Nici mi-i greu de trupul tău?
Dar' mie de ce mi-i greu?
De năravul tău cel rău.
Tu te duci la făgădău,
Vii acasă și faci rău:
Tu te duci la crîșmă 'n vale
Si bei cu puicele tale,
Ear' eu stau la cheutoare:
Si-mi dai fén podeiele
Si-mi dai ovăs steiele
Si apă dejdelele;
Si tu șezi cu oca în mănu
Ear' eu stau cu fru în gură.
Cum tăi drag ţie a bă vin
Si mie a mâncă fén.
— Rabdă murgule legat
Neblut și nemăncat

Cum rabd și eu neinsurat.
Că dacă m'oii insura
Pe tin' în grajdul te-oii băga.
Si de mâncare tă-oii da
Ce tăi-a pofti inima.

(Iași.)

I. Gh.

GHICITURI.

Ce nu-i nici în casă, nici afară
(Fereastră).

O vacă cu șita'n spate.
(Casa cu coș.)

Intr'un lemn crepat,
Un câne turbat.
(Răchia'n vas.)

Cu'n bruș de unt
Toate văile le ung.
(Soarele.)

Earna mă chiamă,
Vara mă alungă.
(Cuptorul cald.)

Um răstău rece, Dunărea o trece
Si nu să eufundă în veci.
(Serpel.)

Dela noi până la voi
Tot căldări cu funduri noi
(Mușuroaile de cartă)
Ce-i? Pe cale
Un sir de zale?
(Furnicile.)

Ce trece prin apă și nu se
(Vițelul în vad)

Ce pică din pod
Si se rupe numai de prin nod
(Ludaiul, curcubăta, bozantă)
Am o fată teată bubată
Si șede'n casă, cu domnii la
(Lampa)

Ce stă și ce nu stă'n cui?
(Oul)

Când îl arunc în sus e alb,
Când cade jos e galben
(Oul)

Am o mierlă, toată simă
cand
(fata de româ)

Culese de Frunzulică din Bihor
(fata de româ)

semnată, în viața tărâmului chiar atât de însemnată, încât fară ele tărâii nostri nu ar putea nici trăi nici lucra.

Pânea se găsește astfel că aluatul crește în urma fermentației drojdiilor, devenind poros și ușor. Numai pânea bine crescută e placută la gust și ușoară de mistuit.

Pânea bună trebuie mai departe bine coaptă; cea ne coaptă e și rea la gust și greu de mistuit.

Așadar, tărâncelor române, faceți pânea bine crescută și bine coaptă bărbătilor vostru și copiilor vostru!

*

Am auzit de multe ori vorbindu- e asupra întrebării, dacă pânea albă sau cea neagră este mai bună și mai hrânitoare?

Repusul nostru este următorul:

Pentru omul muncitor pânea neagră este din toate punctele de vedere mai recomandabilă. Intaiu, pentru că este mai estină, a doua pentru că satură mai bine.

Bobul de grâu consistă dintr'un miez de faină, acoperit de o coajă de tărîte. Mijlocul bobului conține faină cea mai fină, dar' cea mai puțin hrânitoare, — din ea se face pânea cea albă. — Tărîtele sunt greu de mistuit, dar' sub coaja lor e o patură de faină foarte hrânitoare, prin urmare acela, care scoate tărîtele din faină, scoate și cea mai nutritoare faină, și va avea o pâne albă, ușoară, — dar' de o valoare hrânitoare mai mică de căt cea cu tărîte.

Mai departe omul muncitor trebuie să fie sătul, căci numai astfel va putea face din destul grelei sale sarcini. Ei bine, pânea neagră satură mult mai bine de căt cea albă; — prin urmare tărâii să mânance pâne cu tărîte, căci ea e și mai bună și mai estină!

Despre păstaioase am vorbit deja și am arătat, că ele conținătoate substanțele hrânitoare, hidrații de carbune chiar în cantitate foarte mare, dău hrana cea mai bună și totodată și cea mai estină.

Orzul și ovăsul nu se întrebucă pentru nutrirea omului; orezul se mânancă la noi prea puțin, astfel că nu ne mai rămâne a vorbi decât despre cartofi.

Cartofii sunt o mâncare foarte slabă.

Ei conțin hidrați de carbune abia a treia parte ca pânea, malaiul sau fasolea; iar' albumină și grăsimile de tot puțină. Prin urmare cine vrea să se hrânească din cartofi, trebuie să-i mânance unși bine, cu carne sau cu pește. Si ei sunt buni printre celelalte feluri de bucate, — dar' nici edată pentru că să dea omului muncitor hrana de căpetenie. Prin urmare acela, care are locuri întinse de semenat, va pune printre celelalte legume și cartofi. Omul sârac însă va semena în petecul seu de pămînt cucuruz, fasole, linte, — dar' nu cartofi.

Îsprăvind sărul bucatelor hrânitoare, trebuie să amintim și pe cele mai puțin hrânitoare, legumele verzi, precum sunt: morecovii, mazarea și fasolea verde, spanacul, lobodele, varza

sau cirechiul și a. Toate aceste sunt bune, fiindcă aduc o schimbare în felul nostru de mâncare și ne recoresc stomacul, dar' ele nu sunt o hrana cu care bietul muncitor să-și poată înlocui puterile sleite în lungile zile de vară sub arșița arzătoare din mijlocul holdei. Totuși semănăți-le și pe ele în grădinile voastre, căci mestecate cu mâncările cele hrânitoare o să vă facă hrana mai placută și în cas de nevoie, vândute în târg, o să vă aducă cătiva gologani pentru trebuințele mici ale casei.

Ceapa, aiul, prasul și ardeii se întrebucă la gătirea bucatelor, pentru a le face mai gustuoase, — tot asemenea și sarea. Omul sârac și sănătos poate mâncă ceapa și ardeii cu pâne, — dar' aiu nu mâncăni nici odată! el vă pricinuiește arsură pe piept și în stomac, și acela care l'a mâncat, răspândește dintr'insul un miros greu și neplăcut cale de o poșă! — De o mare importanță în economia vieții noastre este sarea, — aşadară mâncăți toate bucatele bine sărate!

Am arătat deja, că hrana desevărită trebuie să fie alcătuia din cele trei substanțe atât de des pomenite. Trebuie să mânăcam puțină grăsimi, cam de două ori atâtă albumină și de cinci ori atâtă hidrați de carbune. În vreme de odihnă ne putem hrâni mai slab, dar' în mijlocul muncei corpul are trebuință de o mult mai mare cantitate de mâncare.

Dar' nu toate mâncările lăsate de Dumnezeu conțin în măsură îndestulitoare cele trei substanțe trebuincioase. Pentru aceea trebuie să alcătuim hrana noastră astfel, ca unei mâncări, căreia i lipsește o substanță, să-i adăugăm o altă mâncare, prin care să suplinim substanța ce lipsește. Aceasta este cel mai înțelept și mai rațional chip de hrânire, și numai acela se hrânește bine, care mânancă după acest principiu. Cine a cunoscut cu băgare de seamă cele înșirate pâna aici, va putea însuși alcătui fără greutate o listă de bucate hrânitoare.

Carnea slabă o vom găti cu puțină unsuare, și grasă ori slabă, o vom mânca cu pâne, mămăligă sau cartofi. Peștele, brânza și ouăle în aceeași chip.

Slăinina o vom mânca în cantitate mică, earăși cu pâne sau mălavu.

Fasolea, linte și mazarea putem să o mânăcam chiar goală, — dacă ne place.

Cartofii îi vom mânca unși sau cu puțină carne.

Legumele verzi le vom adăuga altor bucate hrânitoare. Si în chipul acesta mai departe.

Dar' în deobște să avem totdeauna înaintea ochilor principiul, că în vremea odihnei mânăcam ce putem, și tot ce avem mai bun și mai hrânitor păstrăm pentru timpul muncei mai grele! De aceea posturile religiene noastre sunt o instituție foarte înțeleaptă; fiind ele mai ales earnă, când tărâul se odihnește, ne putem hrâni după învățăturile lor cu o hrana mai ușoară, păstrând carne,

grăsimile și brânza pentru timpul deslegării de carne, care cade totuși în tocul lucrului. Numai bolnavii pot și trebue să facă abatere de la aceste învățăuri. Atât învățăturile religiunii noastre, căt și a tuturor celorlalte religiuni din lume, desleagă pe omul bolnav de la indatorirea postului; fiindcă Dumnezeu nu poate voi nimicirea omului, ci numai în dreptarea lui; omul bolnav însă se prăpădește postind. Așadar' dați bolnavului ori ce fel de mâncare, prescrisă de doctorul său, și fiți siguri că astfel ați împlinit voia Domnului și nu ați gresit nici de cum!

In chipul acesta am fi terminat.

In lungul nostru capitol am spus foarte multe lucruri, — căte-o dată poate mai greu de priceput — de aceea cetățenii și rescențenii cu luare aminte, însemnatii-vă bine învățăturile cuprinse în ele, faceți întocmai, că văzând copiii vostru, să se obiceiuiască și ei a face astfel! Vor zice poate unii, că omului sărac îi va fi greu a se hrâni după învățăturile aici arătate. Cred, și nu mă îndoiesc; totuși chiar și cel sărac se va chivernisi mai bine, dacă chiar în săracia sa va urma după puțină învățătură noastră.

Ar mai fi să vorbim despre bucură, care formează o parte întregitoare a hrânișterii noastre, pre cum și despre hrânișterea copiilor, care cade sub alte legi fisiologice. Dar' despre aceste în capitole speciale.

Dr. M.

Un cuvânt în chestia istoriei în școala primară.

Intre obiectele de învățământ ale școalii primare ocupă loc și istoria. Nu voiu insista asupra importanței acestui studiu. Constat numai, că la noi (România de dincolo de Carpați) abia în clasa V. a școalii primare începe a se propune istoria. Conform planului de învățământ în școalile noastre primare materialul din acest studiu îl formează istoria patriei în legătură cu momentele mai însemnante din istoria universală. Chiar și în acest cadru restrins negreșit ar trebui să între și evenimentele mai însemnante din istoria națională. Aceasta, aşa cred, de fel nu este în contracicere nici cu planul de învățământ, nici cu legile țării.

Cu toate aceste în cele mai multe școală de ale noastre se întâmplă contrarul, anume din istoria națională, fie din lipsa de cunoștințe suficiente, fie de frica inspectorilor, nu se propune nimic. Cei mai mulți învățători se multămesc a propune istoria Ungariei după manuale aprobată de guvern, fără să intenționeze să propună ceva despre un Mihai Viteazul, Ștefan cel mare etc. Pre că știu, în prezentările române încă nu se pune temeu pe istoria națională.

Dacă considerăm, ce rol are istoria națională la formarea caracterului și la dezvoltarea conștiinței naționale, trebuie să recunoaștem, că este mare greșală a nudi atenția cuvenită. Dacă este edificator și folositor, că băiatul să știe cine a fost Atilla sau Hanibal, nu văd rațiunea pentru ce să fie de prisos să ști, cine a fost Constantin Brancovianu, Traian, Mihai Viteazul, etc. Sau sunt pentru noi, cei dintâi figuri mai marante, decât cei din urmă? Nu putem admite. Dar' de unde să învețe învățătorii noștri istoria națională dacă în preparandie acest studiu nu formează obiect de învățământ, și dacă în manualele de istorie pentru școalile primare nu sunt

atenție și momentele principale din istoria noastră? In loc de a răspunde la această întrebare, să vedem ce fac în chestie frații nostri din România? La ei deja în clasa II. primară se începe propunerea istoriei naționale. Vor fi poate unii pedagogi de ai noștri, cărora aceasta li-se va părea aproape absurd, dar' e fapt, și după a mea modestă parere este foarte pedagogică și rațională procederea fraților nostri de dincolo.

Am înaintea mea 2 excelente manuale de istoria Românilor pentru școala primară. Spre deosebire idee clară despre procederea fraților nostri voiu reproduce cu-prinsul ambelor. 1. Legenda istorice și poezii naționale și morale, de A. M. Mihailescu, este titlul uneia. (Prețul: 1 leu). Iată cuprinsul ei:

1. Legenda Dochiei și Traian 2) Legenda lui Romul și Remul 3) Legenda lui Negru-Vodă 4) Legenda lui Dragoș-Vodă 5) Legenda cetății Poenarii, 6) Legenda cetății Neamțului (timpul lui Ștefan cel Mare), 7) Movila lui Burcel 8) Mănăstirea Argeșului 9) Mircea și Solii 10) Legenda sihastrului Daniil 12) Legenda vieții de pescar a lui Petru Rareș. 13) Urcarea pe tron a lui Mihai Viteazul 14) Preda Buzescu 15) Horia și Cloșca 16) Tudor Vladimirescu. Cartea e provizată cu mai multe ilustrații, înfățișând figurile eroilor noștri naționali. După fiecare tratat urmează o poesie, al cărei subiect e luat din viața eroului respectiv. Partea II. o compun o mulțime de poezii naționale foarte acomodate, bună - oară Mărșul anului 1848, Sergentul, Penes Curcanul și a. Din programa analitică alăturată la sfîrșitul cărții se vede, că acest material nu se percurge într'un singur an școlar, ci în 2. Iar în clasa IV - V. elevii percurg întreagă istoria Românilor în mod sistematic.

Al II-lea manual este: *Istoria Românilor* pentru clasele primare de A. D. Xenopol (Iași, edit. VII, 1890 prețul 50 bani=25 cr.) Intr-o expunere simplă și precisă pe 175 de pagini autorul ne dă atâtă material interesant din istoria națională, că ar fi bine dacă aici la noi absolvenții școalelor noastre medii ar ști atâtă. Cartea e împărțită în 4 părți: Partea I. cuprinde istoria veche, din timpurile cele mai vechi până la întemeierea principatelor, partea II. este medie dela întemeierea principatelor până la Mateiu Basarab și Vasile Lupu; partea III. istoria nouă: dela Mateiu B. și Vasile Lupu până la răscoala lui Tudor Vladimirescu, și partea IV: istoria contemporană. Materialul e tratat așa de bine și de temeinic, încât cartea aceasta este interesantă și folosită nu numai pentru elev, ci și pentru învățător și pentru tot Românul care voește a cunoaște trecutul nației sale.

Din cele expuse se poate convinge oricine, pe de o parte despre utilitatea și importanța istoriei naționale în școala primară, iar de alta parte despre necesitatea dă se începe propunerea studiului istoric deja în cl. III, sau cel mult în a IV-a în forma în care o fac și frații nostri de dincolo (adechè în forma de legende istorice și cântări naționale acum odată. Puteți școala primare avem noi, în cari să fie și elevi de cl. V - VI; și chiar și acolo, unde sunt, numărul lor este de tot neînsemnat, așa încât azi cel puțin 80% din elevi es din școala primară fără nici-o cunoștință din istorie.

Recomand aceste 2 manuale de Istoria Românilor în atenția învățătorilor nostri și totodată atrag luarea aminte a învățătorilor și a Reuniunilor învățătoresc asupra chestiilor susluate mai sus.

Că ce însemnatate are studiul istoriei naționale chiar și în școala primară, fie de ajuns a cită cuvintele D-lui Xenopol: „Acestă istorie este foarte însemnată pentru noi, căci ea ne învață a ne cunoaște poporul, și ști ce a putut el în trecut și a vedea din aceasta ce va putea în viitor. Fără a învăța istoria sa, un popor e ca și orb; nu cunoaște faptele părinților, moșilor și strămoșilor săi. Si ce lucru poate fi mai înjositor, de căt a nu ști cine și de unde este, a nu cunoaște nici-una din faptele trecutului, cu care te-ai putea mândri, a nu

explicarea nici a numelui ce l purtăm, nici a imprejurărilor, cari ne-au adus în țara ce o locuim, a nu putea răspunde la întrebările ce ni le-ar pune un străin asupra originei noastre și căte altele! (op. cit. pag. 9—10).

Când vom ajunge noi, Români de dincoazi de Carpați a ne convinge despre adeverul cuprins în aceste cuvinte?!

Amicul culturii naționale.

Un răspuns.

Onorată Redacțiune!

Dăți-mi voie a preveni pe autor și a răspunde la „Reflexiunile” unui invățător publicate în Nrul 55/1898 al „Tribunei Poporului”, reflexiuni cari ne arată pe deosebit, că autorul nu este în curat cu ceea-ce scrie, ear' pe de alta, că este preocupat și tendențios. Om cu judecată sănătoasă nu poate trage la indoială rolul cel mare ce l'a avut preoțimea noastră în viața poporului român. Dl invățător nu știm cu ce scop își propune a răsturna acest adevăr, și eată cum. Dsa spre a putea îngri și dejosi preoțimea noastră, cauță pretinse puncte negre în trecutul preoțimei noastre și apoi ne zice: eată vedeti, cine au fost preoții! Așa bunăoară Dsa ne spune, că alfabetul cirilic și limba slavonă au fost introduse la noi după conciliul de la Florența printr'un metropolit Teocist Bulgarul. Aceasta afirmare tradează multă malitie, dar' și mai multă ignoranță. Dsa înainte de a scrie trebuia să studieze chestia mai bine, informându-se nu numai din P. Maior, ci mai vîrtoș din scrisorile lui V. A. Urechiă, Al. Xenopol, Ghibănescu, Filipide și ale altora.

După ce impută apoi preoțimei române cum a putut suferi aşa neglijire, cum a fost scoaterea limbii române din biserică și împădarea alfabetului latin, își pune întrebarea: „De ce a trebuit să vină principii calvinii ca să ne redene limba națională în biserică? Unde au fost preoții, apostolii cu cuvântul și cu fapta?“ Altă dovadă de ignoranță și preocupăriune. Cine cunoaște temeinic istoria națională și știe penetra în evenimente, nu poate ajunge la concluziuni atât de scintante. Dar' oare și dincolo de Carpați tot principii calvinii să fi introdus limba română în biserică?

Dl invățător este unicul care încearcă să nege sau cel puțin să mișcoreze rolul ce l'a avut preoțimea română în totdeauna, dar' cu deosobire în trecut. Istoria națională ne prezintă frumoase exemple despre zelul, abnegaționea și iubirea de neam a clerului român. Preoții nostri au fost în curs de veacuri nu numai apostolii moralității și ai religiosității, ci și anteluptătorii culturii naționale. Ei au fost povățitorii, sfătuitorii și măngăitorii poporului. Soarta lor a fost strins legată de a poporului, și poporul avea deplină încredere în preoții săi.

Că ce rol au avut preoții nostri în misările naționale din 1848, o știm eu totuși. Sunt semnificative cuvintele poetului: preoți cu crucea în frunte! Figuri ca metropoliții Varlaam, Dosofteiu, Sava Brancovici, Teodosie, Iacob Stamate, Veniamin Costache, Antim Irinenul, Saguna, episcopul Melhisedec, Inocențiu Clain Micu, Tichindeal, Șincai, Maior, Cipariu, ierom. Silvestru și alții vor rămâne în veci neștersă în istoria culturii și civilizației române. Sau voiți probe de eroism? E destul a aminti pe preotul Fărcaș și pe bravii luptători naționali de la 1848. — Ori de e vorba de abnegațione și jertfă pentru binele națiunii, ori de miscrearea masselor, ori de sprijinirea și dezvoltarea culturii și literaturii naționale, ori de apărarea drepturilor națiunii noastre, preoțimea totdeauna a fost și este la culmea misiunii sale. O știu aceasta foarte bine și dușmanii nostri, de aceea se uită așa chioriș la preotul român.

Dar' precum nu este pădure fără uscături și regulă fără excepționi, astfel, durere

și în sinul preoțimei s'a aflat și se va fi astănd și acum căte un rătăcit, nămit, nevrednic, dar' pentru păcatele și ticăloșile unora, pe cari însăși preoțimea îi condamnă și desprețuște, nu este iertat a învinovății și a defaimării întreagă clasa socială a preoțiumii. La toate națiunile și în toate clasele sociale vom afla și uscături, ticăloșii.

Au pe tronul impăraților romani: Octavian, Traian, Constantin-Cel-Mare nu a șezut și un Nero, un Tiberiu și a? S'au pe scaunul papal nu a ajuns și căte un nevrednic? Sau pe tronurile române pe lângă Stefan-Cel-Mare, Mircea cel bătrân, Mihail Viteazul, Constantin Brancoveanu, Neagoe Basarab, Alexandru Cel-Bun, Grigorie Ghica, Șerban Cantacuzin, Vasile Lupu, Matei Basarab și a. nu astănd și pe Vlad Tepeș, Alexandru Lăpușneanu, Mihnea cel-reu?

Dacă am urma calea apucată de dl invățător, unde vom ajunge? La concluziuni foarte scintante, ca să nu zicem absurdă.

Un serviciu cu mult mai bun ar face dl invățător nu defaimând o ciasă socială foarte însemnată în viața noastră națională și luerând la astăzi mijloacelor, prin cari s'ar putea promova și cimenta armonia și buna înțelegere între preoțime și între invățătorime, al doilea factor însemnat în viața noastră națională, — ca aşa cu bucurie să-i vedem pe toți luerând alătura la marea opera națională: *regenerarea nemului românesc*.

Să acum, On. Red! în urma celor expuse vă rog ca în interesul adevăratului, ai bunei înțelegeri și chiar al reputației noastre să susțineți publicarea celorlalte reflexiuni tendențioase și pline de neadever ale dlui invățător.

I. P.

Dela Sate.

Volnicia unui solgăbiru.

In 4 l. c. s'a întâmplat alegerea de notar în comuna Ciuciulea de lângă Halmagiu, la care notariatul aparțin 7 comune.

Eată pe scurt cum s'a întâmplat acea alegere:

Toti reprezentanții alegători erau adunăți la cancelaria notarială și așteptau pe protopretorul din Halmagiu, peste căteva minute acesta sosește, intră în cancelarie și de loc începe o vorbire către popor în limba maghiară. După ce gata vorbirea zicea notarului din Pleșeuța, Secunda, să explice poporului pe românește vorbirea lui, acesta rălmăcește în căteva cuvinte rău exprimate căm următoarele: Dragii mei alegători! Domnul protopretore vă face băgători de sănă să ve alegeti de notar un om bun, cinsti și cunoșcut, să băgați de sănă în cine vă puneti încredere, pentru că respectivul are să fie ales pe viață. și a.

Se cetește apoi numele recurenților, 12 recurenți între cari 2 Români; dintre acestia domnul protopretor candidață numai pe 3. Poporul aștepta cu nerăbdare că doar' le va pane în candidație pe unul Român, sau dacă nu, pe cutare-va om cunoscut și probat (adecă pe fratele dlui protopretor Lenygel și pe alți doi necunoscuți.) Că aude poporul numele celor candidați, erupse în strigăte: „Nu ne trebuie! Nu ne trebuie pe nici unul! Nu-i cunoaștem, nu-i alegem pe nici unul“, — de sună văzduhul. Numai chiar 2 perdevară se află și strigăță „Eugen Lengyel!“

Atunci se scoală membrul de încredere, părintele Nicolae Balta din loc și roagă pe dl protopretor să le dea timp numai 3 minute să se înțeleagă, că dacă nici unul nu-i în candidație pe care îl dorește poporul, pe care să aleagă din cei trei candidați? Atunci se scoală dl protopretor și zice: „Nu vă permit timp, ci declar de ales pe dl Lenygel de notar al vostru!“ Atunci alegătorii supărăți că de trăsnet părasiră sala strigând: „Nu ne trebuie! N'am ales pe nimeni! protestăm, protestăm!“

Membrii de încredere, preoții Nicolae Balta,

Laurenție Iuga, Arsenie Leuca și George Vușdev, n'au vîl să subscrive protocolul; merită totușă laudă.

Un martor.

O adresă.

Către Pr. On. Domn Moise Boșcan, protopopul Aradului.

Fiind corespondențele d-tale ce le continui contra mea în „Controla“ cu total lipsite de simțul podoarei, nu mă demit a-ți mai reflecta. Cele deja scrise de mine în prețuita foaie „Tribuna Poporului“ sunt destul îndreptar pentru oamenii de bine. Ear' atacurile patimăș-nemodeste ale d-tale — considerând că acelea sunt numai efusul slabiciunilor bătrânețelor... d-tale, eu Unchiile și-le ier, ea și Dumnezeu Sfintul să te ierte.

Curticiu, la ziua sf. Bunei-Vestiri.

Grigorie Mladin.

PARTEA ECONOMICĂ.

Scrisoare către economii.

Fraților, cari urmăriți pluguțul pe brațele ogorului, să mulțămirați lui Dumnezeu că blânde raze ale soarelui ne încălzesc pământul și ne insuflătășe eu o speranță spre un viitor mai bun, apropiindu-se primăvara.

Ce bucurie avem umbrelă pe câmpuri după topirea zăpezii văzând grânele înverzite. De căcări facem călcălare, că unde ce vom sămăna, ca să ne fie în căt se poate mai spălos.

Nouă plugarilor ni trebuie bani și earași bani, și banii numai prin muncă neîntreruptă, prin împărtășirea muncii potrivită și putem căștiga.

De multe ori vedem numai mirisec și putem deduce foarte bine, că oare lucrați și-a stăpânluit pământul bine ori ba holdele sale? De multe ori trecem peste numeroase hotare, și abia îci-coleau putem observa, că oare facutușă ceva strămutare în cultivarea pământului. Lucrăm oare mai bine astăzi de căt strămoșii nostri?

Cu mult mai multe trebuie să facem în cultivarea pământului astăzi, căci pământul nu se sporește, dar' lipsele ce sunt de a împlini, din zi în zi cresc.

Mulți economisti ţin la acel obicei din bătrâni, că dacă holda lui în anul acesta a dat 8—10 sănici de ovăz, poate și pe viitor poate să-i dea 6—8 sănici ovăz. Poate, dar' numai poate, căci în anul prim a scos ovăsul o mare parte din conținutul pământului pentru dinsul potrivit, și de cumva nu-i foarte bogat în conținutele de lipsă pentru ovăz, se poate că nu avem nici sămânță pe vremea secerișului.

Pentru că în anul al doilea n'are ovăsul cu ce se nutri. De aceea împărtășirea sămănătorei și de mare importanță economică. Dacă de exemplu ciueva sămăna ovăz, după ovăz o face mai cu sămăna să-și facă nutreț cu paiele ovăsului.

Oare nu ar fi mai bine să samene trifoiu prin ovăz?

Ba mai. Si eată pentru ce. Ovăsul căt de rar sau puțin să fie, umbrește trifoiesul și-l lasă să se desvoalte. După secerișul ovăsului rămâne trifoil singur, și documva capătă vre-o plojă cu grabă, crește că și smuls din rădăcini și în toamnă se poate così de otavă. În anul viitor rămâne trifoil singur și prin Maiu se cosește după înflorire ca de fén; în Iulie sau la începutul lui August se poate così a două-oară earași de fén, sau unde este modru d'al tocă și sămânță tot în același an de pe o holdă; pe lângă aceasta mi-am tocmit și pământul pentru că rădăcinile trifoilului se bagă până la 50—80 cm. de afund după nutreț, și cu procedura aceasta face loc aerului să intre în pământ, ba mai și gunoiește pământul, că pică flori, frunze de pe trifoil uscăndu-l — de aceea la strinsul trifoilului trebuie cu pază lucrat, că altcum numai bătele le strigem la căpătă — intorcându-l.

Prin urmare găinile acele, cari se înjarnă în locuri mai calde nici nu încedă o ouă. Totuși nu e de recomandat, că primitorii în mic, să încălezăște cotele, deoarece astăzi constător lucru, ear' de altă, dacă am încălzit cotele mai mult decât trebuie, facem numai pagubă, căci găinile se pătează într-un cotitură prea tare înălțit, ear' apoi ieșe în ger, se poate prăsuști și poate căpăta mai de durată de gât. La prăsirea în mare se poate recomanda, că în ger mare să se încăleză cotele, pentru că întrânsale, ales noaptea căldura să nu fie aşa de mică ca cea care îngheță apa.

Estebine, ca afară de cotele să facă în curțile, unde ținem găinile, căt un apă acoperit mai bine cu paie unde găinile se poată trage în vreme de ploaie, minusculă și vara să aibă ceva umbră împotriva sitelor soarelui.

Este foarte folositor, că curțile unde

se poate aduna în jirezi și verde și peste iarnă pentru vite.

Cunosc oameni săteni cu 1—2 holde de trifoiu, cari și-au făcut trifoii verzi și tele au iernat la dinșii cu trifoii verzi și, foarte bine.

E de lipsă însă, să sim cu băgare săeană la cumpărarea sămânței de trifoiu pentru că de nu ar fi curată sămânța de călbara trifoilului (cuscuta trifolii) în primăvară să umple sănătura de călbara trifoilului, ce facea că trifoil și-l stirpește.

La o holdă e destul 7—8 chil., de mărime și de se însoțesc mai mulți laolaltă pot să-și procure dela un negustor bătrâne și garantează că bun, că numai trifoil eurat vine, ce altcum e și prescris prin legea din anul 1895 art. XLVI. Ma sămă să ne ferim de trifoial american pentru că acesta nu numai conține multă călbară (euseuită), dar' nici vitele nu mănează bine, fiindu-i frunzele floacoase.

Ce fotos arcă trifoilul verde vara pentru vite, îmi se pare, că nu e lipsă a mai spălăciori, cari lucră cu vitele în căldură. Satul vitele mai iute, le astemperă; mai că omul obosit de căldură, se recreează de apă răcoritoare.

Mai eu sămă pentru vacile cu lapte foarte bun, căci și seara și dimineață poate così și hrăni proaspăt, și pe lângă aceasta laptele e nu numai bun, dar' regulat la muls.

De cunună ar fi călbara prin trifoial, trufește locurile acele acoperite cu pleșuri și prin aceea procedură ne căpătend călbara nici raze de soare, nici aer, pierde.

Cum se elădesc gărețile din trifoial venind spune mai pe larg la timpul seu.

— D. —

Prăsirea gălăților.

Cotele și curțile de găini.

(Urmare.)

Dacă cotele stau aproape de olăță, și cu scop a îngrădi locul acela, care să împărtășească cotele, că așa să nu amesește. Locurile aceste libere trebuie să fie mai mari, pentru că cocișii să poată umbra în bună voință și unul pe altul să se turboreze în împreună cu găinile. Curțile aceasta să pune tupe, sub cari găinile să se poată așeza la umbră. La locurile și curțile îngrădite trebuie să ne lăsăm și de aceea, ca găinile să se poată nutri și cu verdeajă, rămășite de animale și cu materii trebuințioase pentru desvăluirea cojilor de ouă.

Pentru găini și mai bine atunci, cănd un loc căt de larg, unde să poată alepta prin urmare locurile îngrădite se pot recomanda numai acolo, unde împregătășește astăzi.

Căldura mărește puterea de ouat a găinilor; astăzi o putem vedea mai bine și plugarii nostri mai săraci, cari trăiesc într-o odaie cu găinile, rim urmăre sunt în state deja în luna lui Februarie a douăzeci și unu, pui, cari îndeochești în orase mai multe plătesc foarte bine. La plugarii acestor săraci găina, nu mult după ce i-au cibinat penele și începe a oua, și se pune la desvăluire, căci găinile să se poată nutri și cu verdeajă, rămășite de animale și cu materii trebuințioase pentru desvăluirea cojilor de ouă.

Prin urmare găinile acele, cari se înjarnă în locuri mai calde nici nu încedă o ouă. Totuși nu e de recomandat, că primitorii în mic, să încălezăște cotele, deoarece astăzi constător lucru, ear' de altă, dacă am încălzit cotele mai mult decât trebuie, facem numai pagubă, căci găinile se pătează într-un cotitură prea înălțit, ear' apoi ieșe în ger, se poate prăsuști și poate căpăta mai de durată de gât. La prăsirea în mare se poate recomanda, că în ger mare să se încăleză cotele, pentru că întrânsale, ales noaptea căldura să nu fie aşa de mică ca cea care îngheță apa.

Estebine, ca afară de cotele să facă în curțile, unde ținem găinile, căt

însoase, și vara să aibă ceva umbră împotriva arsitei soarelui.
Este foarte folositor, ca curțile unde se găsesc se să fie plantate cu aceri, soci și frângări. Plantele acestea deosebită dă umbra găinilor, iar de altă frângări și soiuri cu fructele lor și acătii cu frunzele lor dă un nutremant foarte nutritiv și placut găinilor.

O curte de găini are să fie cât de tare plantată cu arbori de cari am pomenit sau cu alte tufe, căci atunci, mai ales vara, vom să purtăm mai puțină grija de nutrimentul de grăunte al găinilor.

Iuliu Bardosy

NOUTĂȚI

Arad, 8 Aprilie n. 1898.

Contribuiri pentru casa națională. Numărul membrilor fundatori la *casa națională* ce se va edifica în Sibiu, în timpul din urmă s'a sporit cu trei: Anunț s'a inseris cu taxa de 1000 fl. dl. Enanul Ungurean, avocat în Timișoara, cassa de păstrare „Oravita“ din Oravița și cassa de păstrare „Auraria“ din Abrud.

† **Dr. Petru Cioran.** Din Sibiu ne vine dureroasă știre despre trecea la cele eterne a *Drlui Petru Cioran*, fost medic practic în Sibiu și Marienbad, întemplată Mercuri în 5 Aprilie n. c. în vînucoasa vîrstă de abia 46 ani. Dr. P. Cioranu a fost sincer aderent al partidului nostru național, aparținând grupului, ce reprezenta vederile create de „Tribuna națională“. Reposatul a fost de caracter ireproșabil și un desinteresat sprijinitor al tuturor instituțiunilor noastre culturale. Un morb grav de inimă l-a răpit prea de timpuriu din mijlocul nostru. Lacrima ferbințe, ce o depunem pe mormântul rece al d-lui Cioranu, servească de consolare pentru cei doi copii minoreni ai săi: Florica și Bujor, rămași orfani.

De pe valea Bârgăului (comitatul Bistrița Năsaud) ni-se serie: Două știri înveselitoare. Vă pot da de astădată una, că zelosul candidat de avocat Dr. Pahone din Borgo-Săseni a depus cu succes censura de aducată la Budapesta și se va stabili ca aducent în Bistrița; alta, că clericul și fost învățător Eliseu I. Dan, zilele acestei s'a întors din Sibiu, unde a fost hirotonit în presbiter pentru parochia Borgo-Săseni devință în vacanță prin moartea tinerului preot Ioan Orban.

„alfa“

Prigoniri în contra preotului Zimandy. Înăsărâm știre despre cartea preotului romano-catolic Zimandy, în care Kossuth bătrânul a răstăt lumei în lumină ce nici o cinstiță nu face. Lucru firesc, că cele scrise în cartea sus amintită au usturat rău pe kosuthisti, ba chiar și pe ceilalți patrioți, și toate foile lor vîrsau foc și pucioasa supra „trădătorului“, „nemernicului“ și toate numiri de ocară la adresa preotului.

Nu s'a multănit însă numai cu atât, că au pornit contra lui prigoană pe toate căile și eu toate mijloacele. Partidul kosuthist a tinut sfat și a hotărît, că pe „nemernicul“ de popă il dau disprețului public, căci nu e vrednic nici barem să ridice pără în contra lui; boierii, domnii ei bogăți, căci își lenevesc timpul de vară pe la scăzii, au declarat, că ei nu se mai duce la scăzii în satul unde e preot Zimandy (în Török-Balint, unde se află și scăzii), până acesta nu va fi lăpădat din postul său de pleban acolo, iar fostul prieten de cruce al lui Kossuth bătrânul, deputatul kosuthist Hentaller a scris episcopului o scrisoare deschisă, publicată în ziua provocănd pe episcopul Zimandy, fiind că, rogu-vă și un trădător și nemernic, pentru că a venit despre Kossuth așa cum a scris.

Ce să faci! Adevărul ustură!

La scoala de cadetii din Sibiu pe anul 1898/9 vor fi primiți în cursul I. 50

de aspiranți, iar în celelalte după cum vor fi locurile vacante. Cei de pe cursul I vor avea să dovedească cu testimoniu scolaristic de pe anul 1897/8, că au absolvat cu succes cel puțin îndestulitor 4 clase reale, gimnasiale ori civile. Taxa va fi amăsurată condițiilor părinților: 150 fl. 80 fl. și 12 fl. anual. Cererile să se înainteze, încât se poate, în persoană, după absolvarea anului școlar el mult până la 15 August n. c. În comanda scoala e. și r. de cadetii în Sibiu, de unde se pot primi și informații mai detaliate. Avis părinților români!

*

Dueluri între copii. Odrasele nației cavaleresti nu mai conținăciu duelurile; în fiecare zi se întâmplă cănd încă colo căte o ciocnire *cavalcrească*, și — contrar datinei de până acum — toate se sfârșesc cu vîrsare de sânge. Dumineacă s'a duelat în Budapesta doi băieți, unul de 16, celălalt de 17 ani, alegându-se unul dintre ei cu o urechiă tăiată. Tânărul *Weiner Béla* și *Biró Samu* erau conșcolari și prietini foarte buni. La examenul de matură *Weiner* a căzut, iar *Biró* a ajuns în oficiu la o bancă din Budapesta. De atunci prietenia s'a cam recăzut între ei, iar Dumineacă trecută luerul a ajuns până la duel. S'a duelat cu sabii de salon, cu bandagiu și până la neputință de luptă. De trei ori s'a ciocnit fără a primi vreunul rană; a patra-oară însă *Weiner* a retezat urechia prietenului său, că numai într-o bucată de pele se mai ținea. Duelul s'a oprit îndată și medicii au eusut la loc urechia cu pricina. — Altă nenorocire nu s'a întâmplat.

*

126.000 florini a lăsat prin testament *Dék Lajás*, patriot din Zenta societăți de magiarisare „Emke“ din Cluj, suma ce este investită în moșia lui. Cine dintre ai neamului nostru se va măsura și cănd cu acest „Dék“?

*

Din „Foaia pedagogică“ de sub direcțunea distinsului profesor seminariu Dr. D. P. Barcian din Sibiu cu data 15 Martie c. v. a apărut Nr. 6. de cuprinsul: Treptele formale ale întemplantului, V. Aplicarea, de Dr. P. Span (Incheiere). Modele de lecții: Cunoașterea locului natal, de D. Comșa. Din literatura scolară. Informații. Felurimi.

*

Patru sinucideri într-o zi. În Budapesta s'a întâmplat Dumineacă trecută patru sinucideri. Un medicinist s'a sinucis din cauza miseriei. — O baronesă, vîd. E. Barkóczy s'a sinucis de supărare după bărbatul ei, care în anul trecut murise pe stradă, lovit de apoplexie. — O florărescă tineră s'a sinucis din cauza, că voluntariul în care era îndrăgită, o neglijă. — Al patrulea: un diurnist s'a sinucis din cauza că o casieră nu voia să-i asculte declarațiunile de amor.

Tare au decăzut moravurile nației, când pentru astfelii de amor ca aceste două, se sinucid oamenii.

*

Nenorocire. Ni-se serie din Văscău: Preotul Petru Dalea din comună Sărbesci de lângă Văscău, a plecat Mercuri dimineață în 30 Martie la Arad cu căruța, că să aducă mobilierul rămas de după nemuritorul decedat Dr. Georgiu Popa, că și care el din partea unicei erede sora a decedatului fiind recunoscut de tutor, a venit în pace până în capătul comunei sale, unde este o vale mare când sunt ploi torrentiale, pre cum sunt la noi cam de 3 zile, și de și de cățiva poporeni i-să spus seara pe la 10 oare, că să nu îndrăznească să intră în apă, căci acolo rămâne.

In zădar s'a opus servitorul de lângă sine că nu va trece, el a luat frânele și a înțepenat căii, căi peste o minută nu s'a mai văzut. Pe dinisul azi l'a scos din apă poporenii, la cățiva metri îndepărtare de la locul unde valurile furibunde li resturnaseră căruța.

Caii au ieșit abia vii, și servitorul — prin

ajutorul la moment, — pe preot însă l'a lăuat valurile și numai mort l'a isbit de o rădecină.

Căruța și mobilierul și așta stau în mijlocul apei vehemente, căci nu-i putere omenescă să le scoată. Partea cea mai mare Dumnezeu știe pe unde vor fi plutind.

Fie-i țărina ușoară! (V. S.)

*

Sexul frumos și bicicleta. Un număr de femei din Berlin au hotărât să facă în vara aceasta o excursiune pe biciclete în Italia. Până la Toblach, în Tirol, vor merge cu trenul și de aici se vor întinde spre Triest și Venetia, iar d'aci vor merge la Niza și la Genova.

*

Moda Ilustrată Nr. 13. Are următorul cuprins:

Nr. 1. Grup de toalete. Nr. 2. Săcușor pentru batiste. Nr. 3. O parte în mărime naturală a săcușorului Nr. 2. Nr. 4. Șervețel de pus sub flacoane. Nr. 5. O parte în mărime naturală a șervețelului Nr. 4. Nr. 6. Sac de călătorie. Nr. 7. O parte a sacului Nr. 6 în mărime naturală. Nr. 8. Bordura sacului Nr. 6 în mărime naturală. Nr. 9. Toaletă pentru domnișoare. Nr. 10. Toaletă de preumbilare. Nr. 11. Toaletă de primăvară. Nr. 12. Toaletă de vizite. Nr. 13. Corsagi de receptii. Nr. 14. Corsagi pentru mese. Nr. 17. Toaletă pentru femei tinere. Nr. 18. Toaletă de receptii. Nr. 19. Toaletă de vizite. Nr. 20. Toaletă pentru domnișoare. Nr. 22. Toaletă de preumbilare. Nr. 21. Costum taimur. Nr. 15. Corsagi pentru femei tinere. Nr. 16. Corsagi pentru domnișoare.

Tot atât de variată și interesantă e și partea literară.

Odată cu Nrul acesta se imparte un supliment gratuit, care reprezintă o Jachetă de fetiță de 12 ani.

*

Cea mai mare gară din lume e gara „Victoria“ din Bombay în India știință, terminată acum de curând. E clădită din marmură și granit în stil antic, după planurile arhitectului englez W. Stevens. Într-un edificiu și în forma potcoavei. Întrispiu e format din grandioase turnuri în forma de cupole și coridoare de pilastri indieni antici, și ornate cu statuile comerciului, comunicării, agriculturii și științelor. Acest edificiu până acum unic în felul său, a costat 30 milioane de florini.

*

Panoramă (photoplasticum) foarte demnă de vîzut, să înălță la disposiția publicului în casa Herold (strada Salacz 3), vis-à-vis de restaurantul Hotelului central. Azi se vor putea vedea scene din viața lui Isus Christos, mai multe părți frumoase din Palestina, precum și vestită peșteră dela Lourdes, despre ale cărei minuni a scris și Zola un roman.

Dumineacă „călătorie în Africa“, ear Luni vederi admirabile din Venetia, Milano, Turino, Florenza și Roma.

Prețul de intrare 20 cr.

Cine vrea să vadă minunile lumii redată în chip plastic cu o rară măiestrie, să nu întârzie să visiteze această panoramă, pe care eri și așa au vizitat-o o mulțime de persoane chiar din societatea înaltă a orașului.

*

Medic român în Karlsbad. Med. Univ. Dr. Romulus L. Crăciun, medic clinic în spitalul univers. însp. reg. din Viena (Clinica dului consilier de curte Prof. Neusser.) Specialist pentru morburile interne. Medic al asociației pentru îngrijirea studenților morboși din Viena Protector: Majestatea Sa Imperiale etc. etc.

Ord. din 1 Aprilie—1. Octombrie dela orele 6—11 a. m. și 2—5 p. m. în Mühlbad-gasse casa „Schwarzes Ross“.

*

Mulțumită publică.

La petrecerea de carnaval a meseriașilor români din Arad arangată după cum a fost anunțată în „Tribuna Poporului“, de invățătorii Nicolau Ștef și Ioan Vaneu la 26 Faur — în favorul Asociației naționale

din Arad, pentru ajutorarea invățătorilor români aplicăți la meseria, am primit suprasolvi de la Marinimoșii Domni Dr. Nicolau Oneu, Mihai Velciu și George Lazar căte 5 fl.; Dr. Ilie Precupă 3 fl. 50 cr; Petru Trațu 3 fl.; Dr. Teodor Popescu 2 fl. 50 cr; Iosif Bistrizky, Dr. Georgiu Vuia, Sava Raicu căte 2 fl.; Dr. Sever Ispravnic, Romul Ciorogariu, Georgiu Georgia, Dr. Ioan Német, Vasile Mangra, Petru Gaspar (Vinga) apoi Doamnele Iorgovici și Petcoviciu, căte 1 fl.; Traian Vațian, Sava Bogdan, Mihai Hegedüs, Alexandru Varadin, N. Ianoviciu, Arseniu Ciungan, N. Popoviciu, Georgiu Adam, N. N., Iosif Horvt, Grigoriu Venter, Vas. Iovanov, căte 50 cr; d-na M. Vuia și dl Ioța Caticiu, căte 10 cr; Primească sus-numiții domni mulțumita noastră pentru jertfa depusă și cu aceasta ocazie pe altării culturii poporului român.

Arad, în 10 Martie st. n. 1898.

In numele comitetului arangiator.

Iosif Moldovan, vice președinte. Francisc Rogneanu și Dimitrie Todorov, cassari.

Târgurile din septembra viitoare.

29 Martie—4 Aprilie.

Dumineacă 29: Domașnea, Făget, Vîrșatz, Vădaș, Cuci, Măghieruș, Uioara, Alparet. — Cermeciu. **Luni 30:** Cojocna (până în 1-a Aprilie). — Crasna, Teaca (până în 2 Aprilie numai targ de oi). — **Martă 31:** Dobra (comitatul Hunedoarei) Halmagiu, Bierțan. — **Mercuri 1 Aprilie:** Argiehat (până în 2-lea), Bațon. — **Joi 2:** Borgo-Prund, Ciuc-Sepviz, Porumbacul inferior (numai targ de vite). — Miscolț, Totvărădia. — **Vineri 3:** Chichindamare (până în 6-lea), Örmenis (până în 5-lea targ de oi) San-Georgiu (comit. Torontalui) Salonta, Zombor. — **Sâmbătă 4:** Cegled,

Posta redacției

Ab. 1159. B. Comloș. Depărțarea dela biserică un respunde legii. Il puteți deci goni d'acolo. Dacă a capătat însă drept, antistia (dacă nu e sprinținită de solgăbiru) cu greu va putea să facă ceva.

Ulpius. Ai dreptate. Dar vezi că ne vin grozav de multe alte lucruri, căror trebuie să dăm înțeptate. Curând însă: în 3—4 zile se va tipări.

N. Fleșer, Saschiz. In numărul viitor! Ne pare bine că ne-ai cercetat cu scrierea D-Tale.

T. Gh. în Meteșiu. Adreseză-te d-lui Al. Filip, avocat și proprietar de mine în Abrud. D-sa cunoaște bine asemenea afaceri și desigur îți va da un sfat bun.

I. Oprea, preot, Domani. Numele autorului și-l putem să numai cănd dl autor ne ar autorisa.

D-l autor — care nu a mai trimis de altfel încă o scriere — este invitat să ne spună: dorește o discuție publică, arătându-și numele și dlui Oprea? Dacă da, atunci să ne înștiințeze și vom publica și scrierea sa a două, ca d. Oprea să poată responde la toate.

I. Frâncu, Cetea. Responsul prea este lung. Invocaște să-l prescurtăm, către ce facem economie cu locul. Vrem să-ti dăm teren de apărare, mai ales că înțeplinești-ne și din alte părți, am auzit și unele despre D-ta.

ULTIME STIRI

Madrid, 8 Aprilie.

Se crede că azi regina regentă va da o proclamație care va anunța închiderea pe timp nehotărât a luptelor din Cuba.

Londra, 8 Aprilie.

Se crede tot mai mult că resboiiul între Spania și Statele Unite va fi înălțat.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu. Red

CZIGELBRIER & BERTA

Arad, piața Andrassy Nr. 3.

Negustorie de ferări și de instrumente pentru comerț și industrie.

Iși recomandă magazinul lor bogat asortat cu tot felul de marfă de fer, cu instrumente indigene și din străinătate pentru toate soiurile de industrie, cu ferări pentru clădiri, cu cele necesare la edificări, ca traverse (bărne de fer), cuptoare (sobe) cuptoare de fier,

articli din brașa economiei, pluguri etc.

mai departe instrumente pentru vierit: stropitoare de perenospora, sistem Vermorel, de soiul cel mai nou, imbusătat, cuțite de altoit, foarfeci pentru lucrări în viie, etc.

Mare asortiment în articli pentru arangiere de culine.

Pe lângă serviciu prompt cele mai echitabile prețuri.

La dorință, trimitem preț-curenturi francate.

Pentru binevoitorii sprijin se roagă cu toată stima

154 2-4

Czigelbrier și Berta.

In prăvălie se primește un invetăcel din casă bună.

Telefon local și comitatens Nr. 344.

Unde se pot căpăta

ape minerale din est an, turnate de curând în butelii

și semeințe de legumi și de flori cu capacitate de încoltire?

Am onorul să aduc la prețuita cunoștință a prea on. public, că în prăvălia mea de nou arangiată au sosit deja toate soiurile de ape minerale, ape acre și ape de cură

toate din est an și turnate de curând în butelii.

In magazinul meu bogat asortat se pot căpăta cu cele mai ieftine prețuri tot felul de

semențe de plante economice, legumi și flori, cu cari m'am aprovisionat din cele mai bune izvoare.

Tot odată îndrăsnesc să atrage atenția on. public la marfa mea de băcănie, de cea mai bună calitate.

Rugându-mă pentru valorosul sprinț din partea on. public, am rămas cu distinsă stima

IULIU LAZAR

153 2-4

comerciant de băcănie și delicatessen.

Arad, piața Andrassy Nr. 19, (casa Hotelului central)

Pentru pachetă nu se compută nimic

Comandele din provincie se execută prompt și grahnic.

Banca generală de asigurare mutuală.**„TRANSILVANIA“**

IN SIBIU.

asigurează pe lângă condițiunile celă mai favorabile:

1. în contra pericolului de foc și explozie; clădiri de orice fel, mărfuri, produse de câmp, mobile etc;

2. pe viață omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în casul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări să primesc din comitatele: Arad, Bihor, Bihor, Căușeni, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa lui avocat Dr. Virgil Bogdan, etajul al II.) precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Cel mai sensațional roman al literaturii moderne. În limba engleză s-a vîndut în cincizeci de mii de exemplare. Succes colosal. Tradus în toate limbile europene.

In românește de Afin dela Tuscia a apărut acum.

TRILBY

Prețul unui exemplar: direct fl. 1.30. În librăriile din monarchie fl. 1.60. În România și străinătate 4 lei.

133 7-10

Deposit general:

Afin dela Tuscia, tipografia Uhrmann, Temesvár Ungaria.

GUSTAV DÜRR

Telefon local și comitatens Nr. 118.

Telefon local și comitatens Nr. 118.

Marfă de băcănie, delicate și de comerț levantin

Negustorie de ape minerale și de vinuri

LA „CERBUL DE AUR“

ARAD, calea archiducelui Iosif Nr. 2. (în localul „Victoriei“)

P. T. public!

Am onorul să face cunoscut, că

prăvălia de băcăni de aici

a reposatului meu bărbat Gustav Dürr, asortată de nou și complet, o voiu conduce și pe mai departe sub firma de mai năște, findu-mi principala nisună să satisfac p. t. publicului prin marfă proaspătă și bună și prin servire promptă.

In urma coneștiunilor mele cu cele mai bune firme din țara și din străinătate, voi fi provizor în totdeauna numai cu marfă excelentă și de prima calitate, aşa că tuturor exigențelor să pot satisface pe lângă cel mai moderat preț.

Rog pe on. public, ca bunăvoița și încrederea avută față de bărbatul meu, să mi-o acoarde și mie; rog cu toată stima pe mult onoratul public, să mă cerceteze cu comandele sale.

Cu distinsă stima:

vđ. GUSTAV DÜRR

ca proprietara firmei Gustav Dürr.

NOUĂ PRAVALIE

DE

VESTMINTE BĂRBĂTEȘTI ȘI DE COPII

IN ARAD.

Subscrisul aduce la cunoștința onoratului public, că prăvălia mea de până acum,

de ghete, pălării și obiecte de modă pentru bărbați

'mi-am îmbogățit' prin

un depou de vestminte bărbătești și de copii.

Vestminte sunt fine și ieftine, pe fiecare bucătă e pu „prețul fix“ cat se poate mai mic

Tineră marfă preste timpul sezonului, în prăvălia mea este eschisă.

In prăvălia mea se pot căpăta acum tot felul de articli aparținători branșei imbrăcămintelor, onoratul public prin comandele făcute la mine, poate deci să facă erutare de timp și de bani.

Recomandându-mi noua întreprindere bunăvoiței și sprijinului on. public cumpărător, rămân

cu distinsă stima:

LUDOVIC MÁRKUS

Arad, strada Andrassy Nr. 17